

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
в.о. ректора Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
Губерський Л.В.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Програма фахового вступного випробування
для осіб, які вступають на базі
ОКР «Молодший спеціаліст»
на третій курс денної форми навчання
за ОС «Бакалавр»

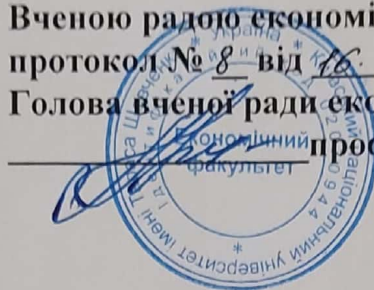
Галузь знань – 07 Управління та адміністрування
Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітньо-професійна програма – «Торгівля, логістика та екологічне
підприємництво»

Київ – 2021

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«УХВАЛЕНО»

Вченою радою економічного факультету
протокол № 8 від 16. 02. 2021 року
Голова вченої ради економічного факультету
проф. Ігнатюк А.І.

Програма фахового вступного випробування
для осіб, які вступають на базі
ОКР «Молодший спеціаліст»
на третій курс денної форми навчання
за ОС «Бакалавр»

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітньо-професійна програма – «Торгівля, логістика та екологічне підприємництво»

Гарант програми

A blue ink signature of T.B. Kharchenko.

Т.Б. Харченко

Завідувач випускової кафедри
(назва кафедри)

A blue ink signature of G.I. Kupalova.

Г.І. Купалова

Київ – 2021

ВСТУП
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ
МОДУЛЬ 1. ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ І СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА
ТЕОРІЯ

- 1.1. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства
 - 1.2. Економічні потреби та інтереси
 - 1.3. Попит і пропозиція
 - 1.4. Основні типи ринків та їх особливості
 - 1.5. Підприємництвом в ринковій системі господарювання
- Рекомендована література

МОДУЛЬ 2. ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ

- 2.1. Торгівля як сфера комерційної діяльності
 - 2.2. Ринок споживчих товарів і послуг
 - 2.3. Суб'єкти торговельної діяльності та організаційно-економічні умови їх функціонування
 - 2.4. Товарооборот торговельного підприємства
 - 2.5. Трудові ресурси торговельного підприємства
 - 2.6. Основні засоби торговельного підприємства
 - 2.7. Доходи торговельного підприємства
 - 2.8. Фінансові результати діяльності торговельного підприємства
- Рекомендована література

МОДУЛЬ 3. ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

- 3.1. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства
 - 3.2. Ринок праці та його регулювання
 - 3.3. Трудовий процес. Організація та нормування праці
 - 3.4. Оплата праці на підприємстві
 - 3.5. Продуктивність праці
- Рекомендована література

МОДУЛЬ 4. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТОРГОВЕЛЬНОГО
ПІДПРИЄМСТВА

- 4.1. Витрати торговельного підприємства
 - 4.2. Управління витратами торговельного підприємства
 - 4.3. Калькулювання собівартості як основа управління виробничими затратами
 - 4.4. Методи розрахунку собівартості продукції (послуг)
 - 4.5. Облік та аналіз витрат
 - 4.6. Планування і нормування витрат
- Рекомендована література

ВСТУП

Кафедра екологічного менеджменту та підприємництва Київського національного університету імені Тараса Шевченка здійснює підготовку студентів за освітнім рівнем бакалавр за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітня програма «Торгівля, логістика та екологічне підприємництво».

Для вступу на III курс денної форми навчання освітнього рівня бакалавр за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітня програма «Торгівля, логістика та екологічне підприємництво» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня (ОКР) молодшого спеціаліста абітурієнту необхідно скласти фахове вступне випробовування (іспит).

Метою фахового вступного випробовування є формування контингенту студентів, спроможних успішно опанувати дисципліни освітньої програми, шляхом оцінювання знань і навичок абітурієнтів. Випробовування дозволяє з'ясувати рівень засвоєння теоретичних знань, оцінити аналітичні здібності та навички, що відповідають вимогам ОКР молодшого спеціаліст та виявляти достатність підготовки для продовження навчання за вище означеною освітньою програмою.

Вимоги до здібностей та рівня підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння освітньої програми «Торгівля, логістика та екологічне підприємництво» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» абітурієнт повинен мати диплом молодшого спеціаліста, а також бути здатним до оволодіння знаннями, уміннями і навичками у галузі соціально-економічних і професійно-орієнтованих дисциплін.

Зміст програми фахового вступного випробовування. Фахове вступне випробовування має комплексний характер і базується на провідних навчальних дисциплінах, що формують знання й уміння молодшого спеціаліст і визначають його кваліфікацію. Програма вступного випробовування є міждисциплінарною, охоплює основну проблематику навчальних дисциплін напряму підготовки в частині фундаментальної та професійно-практичної підготовки. Включає такі модулі:

Модуль 1. Політична економія і сучасна економічна теорія.

Модуль 2. Економіка торгівлі.

Модуль 3. Економіка праці.

Модуль 4. Управління витратами торговельного підприємства.

Порядок організації та проведення фахового вступного випробовування для вступників на базі ОКР молодшого спеціаліста визначається «Правилами прийому до Київського національного університету імені Тараса Шевченка у 2018 році».

Формою проведення фахового вступного випробовування для абітурієнтів, що вступають на III курс денної форми навчання за освітнім рівнем бакалавра за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітня програма «Торгівля, логістика та екологічне підприємництво» є письмовий іспит.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБОВУВАННЯ

МОДУЛЬ 1. ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ І СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Тема 1.1. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства

Політична економія й економічна теорія: загальні поняття, спільне і відмінне. значення економічної науки для суспільства в цілому та для окремої людини. Економічні закони і категорії. Економічні відносини, їх види. Сутність економічної системи. Тими економічних систем. Ринкова економічна система. Командно-адміністративна (планова) економічна система. Змішана економічна система. Перехідні економіки. Економічна система України.

Тема 1.2. Економічні потреби та інтереси

Поняття категорії «потреби». Види та класифікація потреб. Сукупні потреби суспільства. Ієрархія потреб за Маслоу. Економічні потреби суспільства. Класифікація економічних потреб за суб'єктами задоволення. Класифікація потреб за ступенем їх реалізації. Закон зростання потреб і механізм його дії. Економічні блага. Класифікація економічних благ. Економічні інтереси, їх класифікація. Суб'єкти й об'єкти економічних інтересів. Основні засоби реалізації економічних інтересів. Державний інтерес. Особистий інтерес. Основні шляхи поєднання економічних інтересів. Роль потреб та інтересів як джерела активності економічних суб'єктів.

Тема 1.3. Попит і пропозиція

Теорія попиту. Суть і закон попиту. Крива і функція попиту. Індивідуальний і ринковий попит. Цінова еластичність попиту, види та фактори, що її визначають. Еластичність попиту за доходом. Перехресна еластичність попиту. Парадокс Гіффена. Теорія пропозиції. Суть і закон пропозиції. Крива та функція пропозиції. Цінова еластичність пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції. Модель «попит – пропозиція». Рівновага товарного ринку. Рівноважна ціна та обсяг продукції. Вплив держави на ринкову рівновагу.

Тема 1.4. Основні типи ринків та їх особливості

Ринок досконалої конкуренції. Ознаки та умови досконалої конкуренції. Попит і дохід фірми в умовах чистої конкуренції. Монопольний ринок. Чиста монополія: ознаки, причини монополізації. Бар'єри входження на ринок. Особливості пропозиції на ринку чистої монополії. Цінова дискримінація та умови її здійснення. Антимонопольна політика держави. Олігополія, її характерні риси і причини виникнення. Особливості ринку факторів виробництва. Ринок землі. Ринок капіталу.

Тема 1.5. Підприємництво в ринковій системі господарювання

Походження і зміст поняття «підприємництво». Форми та функції підприємництва. Підприємництво як первинна ланка економіки. Основні ознаки підприємництва. Види підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва. Економічна сутність підприємства. Види підприємств. Об'єднання підприємств. Законодавство України про підприємство і підприємництво. Сутність малого, середнього та великого підприємництва. Переваги та недоліки малого, середнього та великого підприємництва. Життєвий цикл підприємства та його оптимальні розміри. Проблеми й перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Рекомендована література

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: практикум для студентів неекономічних спеціальностей: навч. посіб./ В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, В.І. Трохименко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. – 160 с.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрок Л.О. Макроекономіка: практикум: навч. посіб / за ред. В.Д. Базилевич. – К.: Знання, – 550 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевич. – 9-те вид., перероблене і доповнене. – К.: Знання, 2014. – 710 с.
4. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посіб. / уклад.: В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, А.О. Маслов та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.
5. Семенко В.М., Коваленко Д.І., Бугас В.В., Семененко О.В. Економічна теорія. Політекономія. Навчальний пос. – За заг. Ред. В.М. Семененка та Д.І. Коваленка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с.
6. Базилевич В. Вальтер Д., Купалова Г., Хартманн В. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський. – К.: Знання 2010. – 518 с.
7. Купалова Г.І., Гацька Л.П., Мурована Т.О. та ін. Екологічна економіка: практикум / За ред. Г.І. Купалової. – К.: Освіта України, 2017. – 273 с.
8. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу. Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 639 с.

МОДУЛЬ 2. ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ

Тема 2.1. Торгівля як сфера комерційної діяльності

Сутність торгівлі та торговельної діяльності. Функції торгівлі. Принципи здійснення торговельної діяльності. Роль торгівлі у забезпеченості зайнятості населення країни., формуванні державного та місцевих бюджетів. Товари і послуги як об'єкти торгівлі. Види послуг. Роль послуг у розвитку торгівлі. Сутність, функції оптової торгівлі. Економічні засади функціонування окремих типів оптових посередників. Збутова діяльність товаровиробників: механізм та організаційні форми

здійснення. Фірмова торгівля. Особливості діяльності торговельних підприємств. функції торговельних підприємств. основні види Торговельних підприємств та їх класифікація.

Тема 2.2. Ринок споживчих товарів і послуг

Ринок споживчих товарів та особливості його розвитку в сучасних умовах. Види товарних ринків. Поняття товарної пропозиції споживчих товарів. Проблема підтримки та сприяння діяльності національного товаровиробника. Споживання і потреби, їх суть та економічна характеристика. Фактори, що обумовлюють обсяги та структуру попиту на споживчі товари. Основні тенденції розвитку споживання та формування споживчого попиту в Україні. Роль торгівлі в забезпеченні розвитку споживчого ринку. Торгівля як сфера прояву інтересів виробника і споживача. Інфраструктура споживчого ринку та її роль у забезпеченні його розвитку.

Тема 2.3. Суб'єкти торговельної діяльності та організаційно-економічні умови їх функціонування

Технологія суб'єктів торговельної діяльності за різними класифікаційними ознаками. Поняття «торговельних оператор», «торговельна мережа». Особливості створення та економічні засади функціонування торговельних підприємств в Україні. Фактори, що обумовлюють вибір форми власності та організаційно-правової форми діяльності торговельних підприємств. Права та обов'язки суб'єктів торговельної діяльності. Економічні умови функціонування торговельних підприємств. Напрями та види діяльності торговельних підприємств.

Тема 2.4. Товарооборот торговельного підприємства

Товарооборот як показник діяльності торговельного підприємства. Показники, що характеризують товарооборот торговельного підприємства та методика їх обчислення. Методи аналізу обсягу і структури товарообороту торговельного підприємства. Оцінка факторів, що обумовлюють зміну обсягу та структури товарообороту, аналіз межі безпеки діяльності підприємства. Поняття та методичні підходи до визначення необхідного, можливого та ресурсного забезпечення обсягу товарообороту підприємства. Оцінка критичних обсягів діяльності торговельного підприємства: «точки беззбитковості» та «точки цільової рентабельності».

Тема 2.5. Трудова ресурси торговельного підприємства

Трудові ресурси торговельного підприємства та характеристика їх видів. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів. Продуктивність праці робітників, показники та методи оцінки. Резерви зростання продуктивності праці. Форми мотивації працівників. Системи оплати праці та їх характеристика.

Організація, інтенсифікація і нормування праці. Організація, нормування та оплата праці. Показники руху кадрів та фактори, що спричиняють цей рух.

Тема 2.6. Основні засоби торговельного підприємства

Основні засоби торговельного підприємства. Структура основних засобів. Необоротні матеріальні активи. Облік основних засобів. Отримання основних засобів. Вибуття основних засобів. Оцінка основних засобів. Види вартостей основних засобів і способи їх визначення. Знос та амортизація основних засобів. Методи амортизації. Показники ефективності використання основних засобів торговельного підприємства.

Тема 2.7. Доходи торговельного підприємства

Економічна сутність доходів торговельного підприємства та характеристика їх складу. Класифікація доходів торговельного підприємства залежно від напрямів діяльності, підходу до оцінки. Джерела утворення доходів торговельного підприємства. Послуги як джерело формування доходів торговельного підприємства. Показники, що характеризують обсяг і рівень комерційного доходу від реалізації товарів торговельного підприємства. Методи аналізу та планування обсягу доходів торговельного підприємства.

Тема 2.8. Фінансові результати діяльності торговельного підприємства

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності торговельного підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Методичні інструменти та послідовність етапів аналізу прибутку торговельного підприємства. Резерви зростання прибутку торговельного підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки. Планування формування та розподілу чистого прибутку торговельного підприємства.

Рекомендована література

1. Економіка торгівлі (у рисунках, схемах і таблицях): навч посіб. / Л.О. Лігоненко, А.М. Носуліч, Н.М. Новакова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 228 с.
2. Семикіна М.В., Збаржевецька Л.Д., Матієнко С.С. Економіка та організація торговельних підприємств: практикум. – Навчальний посібник. – Кіровоград: КНТУ. – 2013. – 221 с.
3. Чорна М.В., Кушнір Т.Б., Михайлова О.В. Економіка торгівлі: навчально-методичний посібник. – Х.: ХДУХТ, 2015. – 221 с.
4. Лебедева С.Н. Экономика торгового предприятия: Учеб. Пособие./ С.Н. Лебедева, Н.А. Казиначикова, А.В. Гавриков. – 2-е изд. – Минск: Новое знание, 2002. – 240 с.

5. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства: Підручник для вузів/ А.А. Мазаракі Л.С. Лігоненко, Н.М. Ушакова; під ред. Ушакової Н.М. – Київ: Хрещатик, 1999. – 800 с.
6. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевич. (Класичний університетських підручник) – 4-те вид. – К.: Знання, 2008. – 743 с.
7. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. – Київ: Знання, 2006. - 402 с.
8. Купалова Г.І., Мурована Т.О. Теорія економічного аналізу. Практикум. – К.: «Освіта України», 2014. – 638 с.
9. Базилевич В. Вальтер Д., Купалова Г., Хартманн В. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський. – К.: Знання 2010. – 518 с.
10. Господарський кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 р. № 436-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20142206>
11. Податковий кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20141108>
12. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу. Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
13. Купалова Г.І. Розвиток та розміщення продуктивних сил регіону: соціально-економічні аспекти// Монографія. – Тернопіль, 2005.

МОДУЛЬ 3. ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

Тема 3.1. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства

Населення як об'єкт економічних та соціальних процесів і явищ. Відтворення населення, його природний і механічний рух. Демографічна та соціальна мобільність населення. Структура та розміщення населення. Новітні демографічні тенденції в Україні. Поняття працездатності, працездатного населення, трудових ресурсів. Соціально економічна характеристика трудових ресурсів, їх роль і місце в економіці України. Трудові ресурси. Склад трудових ресурсів України. Економічно активне та економічно неактивне населення. Трудовий потенціал суспільства: формування, розвиток та оцінка.

Тема 3.2. Ринок праці та його регулювання

Ринок праці як підсистема ринкової економіки, його взаємозалежність з ринками капіталів, товарів і послуг, житла, інформації, землі тощо. Поняття «ринок праці», «ринок робочої сили» та «ринок робочих місць». Сучасні умови виникнення та ефективного функціонування ринку праці. Елементи ринку праці: попит, пропозиція, ціна робочої сили. Особливості товару «робоча сила». Зайнятість і безробіття як соціально-економічне явище. Поняття, види та форми зайнятості

населення. Принципи та основні напрями державної політики у сфері зайнятості населення. Безробіття як соціально-економічне явище. Активні та пасивні методи й заходи регулювання зайнятості. Програми сприяння зайнятості. Система органів і служб зайнятості на підприємстві. Міжнародний досвід регулювання ринку праці.

Тема 3.3. Трудовий процес. Організація та нормування праці

Місце трудового процесу у виробничому процесі. Структура трудового процесу, принципи його раціональної організації. Класифікація, зміст і склад трудових процесів. Організація трудового процесу. Сутнісна характеристика та завдання організації праці. Принципи організації праці, основні проблеми. Елементи організації праці. Управління організацією праці на підприємстві. Умови праці та фактори, що їх визначають. Трудова дисципліна. Основні форми та види розподілу праці на підприємстві. Міжнародний, галузевий розподіл праці. Сутність нормування праці. Об'єкти, принципи, елементи нормування праці. Методи нормування праці. Класифікація витрат робочого часу. Система нормативів і норм праці. Порівняльна характеристика методів нормування трудових процесів.

Тема 3.4. Трудовий процес. Організація та нормування праці

Заробітна плата як основна форма трудових доходів. Соціально-економічна сутність заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата, реальні доходи. Функції заробітної плати і принципи її організації. Формування заробітної плати з урахуванням становища на ринку праці. Елементи організації заробітної плати. Тарифна система оплати праці та її елементи. Форми і системи оплати праці. Відрядна форма оплати праці та її системи. Умови використання та особливості відрядної форми оплати праці. Відрядно-преміальна система оплата праці, її різновид. Погодинна форма оплати. Праці. Права робітників на оплату праці та їх захист. Індексація заробітної плати. Особливості оплати праці робітників бюджетних підприємств та організацій. Компенсація робітникам частини заробітної плати у зв'язку із затримкою її виплат. Контроль за виконанням законодавства відносно оплати праці.

Тема 3.5. Продуктивність праці

Основні поняття продуктивності та ефективності праці: спільне і відмінне. Теоретичні аспекти продуктивності й ефективності праці. Показники і методи вимірювання продуктивності праці. Соціально-економічне значення зміни рівня продуктивності праці. Взаємозв'язок рівня продуктивності праці та життєвого рівня населення. Фактори зростання продуктивності праці. Науково-технічний прогрес, впровадження та використання нової техніки і технологій, досягнень сучасної науки. Розвиток організації виробництва та праці, моральних і матеріальних стимулів праці. Зростання кваліфікації та професійної майстерності. Резерви зростання

продуктивності праці. Методи пошуку та реалізації резервів зростання продуктивності праці.

Рекомендована література

1. Гриньова В.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посібн./ В.М. Гриньова. – К.: Знання, 2010. – 310 с.
2. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник; за наук. ред. д-ра. екон. проф. А.М. Колота. – К.:КНЕУ, 2009. – 711 с.
3. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник/ О.А. Грішнова. – 5-те вид., оновлене. – К.: Знання, 2011. – 390 с.
4. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посібн. за ред. Г.В. Назарової. – К.:Знання, 2012. – 573 с.
5. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб. – 2-ге вид. – К.: Знання-Прес, 2008. – 263 с.
6. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу. Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
7. Купалова Г.І. Мотивація праці та формування ринку робочої сили // Монографія. – К., 1993 (у співав.).
8. Купалова Г.І. Ринок робочої сили в аграрному секторі України: (теоретичні та практичні проблеми) // Монографія. – К., 1995.
9. Купалова Г.І. Формування політики зайнятості // Монографія. – К., 1999.
10. Базилевич В.Д. Економічна теорія: практикум для студентів неекономічних спеціальностей: навч. посіб./ В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, В.І. Трохименко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. – 160 с.

МОДУЛЬ 4. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Тема 4.1. Витрати торговельного підприємства

Поняття та визначення витрат. Скла і характеристика витрат. Класифікація витрат на виробництві. Особливості витрат у торгівлі. Структура витрат торговельного підприємства. Види і класифікація витрат торговельного підприємства. Характеристика одноразових і поточних витрат. Поведінка змінних і постійних витрат при змінах обсягу діяльності підприємства. Оцінка витрат і побудова їх функцій. Методи визначення, функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика. Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат і доходів. Формування витрат за місцем виникнення та центрами витрат. Різновиди та характеристика центрів відповідальності. Основні законодавчі та нормативно-правові

документи в Україні, що регламентують склад витрат і визначають собівартість продукції.

Тема 4.2. Управління витратами торговельного підприємства

Поняття про систему управління витратами торговельного підприємства, її елементи. Етапи розвитку теорії управління витратами. Особливості системи управління витратами. Визначення предмету, об'єктів і суб'єктів управління витратами. Основні принципи і складові управління витратами. Основні функції управління витратами, їх взаємодія. Характеристика функцій і методів управління витратами, їх взаємодія. Характеристика функцій і методів управління витратами. Роль і значення управління витратами в умовах ринкової економіки. Місце управління витратами в системі менеджменту підприємств і організацій. Основна ціль і «дерево цілей» в системі управління витратами. Системність в управлінні витратами. Прийняття управлінських рішень в системі управління витратами.

Тема 4.3. Калькулювання собівартості як основа управління виробничими затратами

Поняття калькулювання, його роль і значення в системі управління. Принципи і завдання калькулювання. Види калькуляцій, їх використання в управлінні витратами. Етапи розвитку і сучасний стан калькулювання. Об'єкти калькулювання, їх характеристика і зв'язок з виробничим обліком та об'єктами обліку затрат. Калькуляційні одиниці, їх види і використання. Методика калькулювання собівартості. Система обліку і калькулювання за повними, змінними і нормативними витратами.

Тема 4.4. Методи розрахунку собівартості продукції (послуг)

Сутність собівартості продукції (послуг). Методологічні підходи до розрахунку собівартості продукції (послуг). Управління собівартістю: ціль, задачі. Сутність граничних витрат. Граничні витрати і конкурентна пропозиція. Закон спадної віддачі. Криві граничних витрат та їх заміщення. Граничний продукт і граничні витрати. Взаємозв'язок суми витрат з граничним доходом, ціною і прибутком. Стратегія максимізації прибутку. Загальні витрати в умовах припинення виробництва. Неявні витрати і втрачені можливості. Позитивний і негативний ефект зростання масштабів виробництва. Довготривалі витрати та економія на масштабах виробництва.

Тема 4.5. Облік та аналіз витрат

Основні етапи розвитку обліку витрат. Методи обліку витрат. Облік витрат у місцях їх виникнення. Технічні засоби обліку і контролю витрат на підприємстві. Сутність аналізу витрат та його завдання. Інформаційна база аналізу витрат та його

етапи. Аналіз відхилень фактичних і нормативних витрат по центрах витрат і центрах відповідальності. Необхідність аналізу витрат підприємства та його завдання. Джерела інформації для аналізу витрат. Відносна зміна рівня витрат. Абсолютна економія та надмірні витрати. Інтенсивність змін рівня витрат. Аналіз загального рівня і суми витрат обігу. Дослідження впливу окремих факторів на суму і рівень витрат.

Тема 4.6. Планування і нормування витрат

Сутність планування витрат, його мета і завдання. Різновиди та характеристика планування. Види планів. Виробничий план і кошторис витрат на виробництво продукції. Послідовність процесу планування одноразових і поточних витрат. Методика планування витрат на виробництві: складання планової (нормативної) калькуляції. Розрахунок допустимих витрат на виробництво продукції. Визначення реальних (дійсних) затрат та їх методика. Економічний зміст і мета нормування. Класифікація системи норм і нормативів. Система управління затратами на основі норм. Різновиди норм затрат. Нормативний механізм планування витрат. Основні методи і функції нормування.

Рекомендована література

1. Давидович І.Є. Управління витратами: навч. посіб./ І.Є. Давидович. – К.: «Центр учбової літератури», 2008. – 320 с.
2. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами: навч. посібн./ П.В. Іванюта. – К.: «Центр учбової літератури», 2011. – 317 с.
3. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства: навч. посібн./ А.М. Турило. – К.: «Центр учбової літератури», 2006. – 120 с.
4. Добровський В.М., Гнилицька Л.В., Коршикова Р.С. Управлінський облік: навч. посібник/ В.М. Добровський. – К.: КНЕУ, 2003. – 235 с.
5. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу. Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
6. Купалова Г.І., Мурована Т.О. Теорія економічного аналізу. Практикум. – К.: «Освіта України», 2014. – 638 с.